
Recenzje i sprawozdania z książek • Book Reviews and Reports

David Galloway, Derrick Armstrong, Sally Tomlinson:
The Assessment of Special Educational Needs: Whose Problem?
[Ocena specjalnych potrzeb wychowawczych: Czyj to jest problem?]. London, Longman 1994 ss. 176.

Wiele dyskusji i kontrowersji w licznych publikacjach wywołuje problematyka specjalnych potrzeb wychowawczych, jakie łączą się z różnymi kategoriami dzieci i młodzieży niepełnosprawnych.

W 1974 r. Margaret Thather jako Sekretarz Stanu do spraw Edukacji i Nauki powierzyła Mary Warnock przygotowanie raportu, zawierającego opis sytuacji młodych osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem ich potrzeb w zakresie opieki medycznej, wychowania oraz przystosowania do życia zawodowego. W 1978 r. został opublikowany dokument, znany pod nazwą *Warnock Report*, w którym odstąpiono od tradycyjnego podziału na różne kategorie niepełnosprawności, wyróżniane od 1944 r. i uwzględniane przy określaniu specjalnych potrzeb edukacyjnych. Na podstawie szczegółowych badań epidemiologicznych i długoterminowych analiz ustalono w tym raporcie, że ok. 20% dzieci wykazuje specjalne potrzeby edukacyjne. W odpowiedzi na *Warnock Report* rząd Wielkiej Brytanii przygotował i ogłosił w 1981 r. tzw. *Education Act*, w którym przedstawione zostały przepisy prawne dotyczące zabezpieczenia wspomnianych potrzeb edukacyjnych oraz wyodrębniono nowe, dotąd obowiązujące kategorie niepełnosprawności. Zarezerwowano także możliwość udziału rodziców dzieci niepełnosprawnych w działaniach zaspokajających potrzeby tych dzieci.

W związku z tą problematyką przeprowadzono w Wielkiej Brytanii szereg badań, analiz i przygotowano nowe sprawozdania. Prezentowana publikacja szeroko omawia treść różnych aktów prawnych i kolejność działań różnych komisji oraz grup nieformalnych ekspertów w tej dziedzinie. Można z opisu tych działań uzyskać wiele informacji na temat bardzo poważnego potraktowania specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych, kolejnych prób reformowania systemu oświaty pod kątem dostosowania go do tych potrzeb i wreszcie rozwiązań, które w tym zakresie uznaje się za najbardziej efektywne. Autorzy są profesorami pedagogiki na czołowych uniwersytetach brytyjskich i przedstawiają swe opinie opierając się na bardzo gruntownie analizowanych faktach i dokumentach.

Szczególnie wiele miejsca poświęca się w tej książce problematyce właściwego oceniania potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, które zbyt często dokonywane jest w odpowiedzi na naciski społeczne, by objąć dzieci niepełnosprawne nauczaniem zintegrowanym. Istotną rolę w ocenie specjalnych potrzeb odgrywają psychologowie wychowawczy, do których należy podejmowanie dość trudnych nieraz decyzji dotyczących losów dziecka i najbardziej skutecznych rozwiązań w zakresie dostarczania mu pomocy.

Książka zawiera 10 rozdziałów, podzielonych na trzy części: C z ę ś ć I: Kontekst oceniania. 1. Źródła i znaczenia specjalnych potrzeb edukacyjnych. 2. Akt reformy edukacji z 1988 r.: wyzwoliciel czy albatros? 3. Przyznawanie środków oraz ich negocjowanie. C z ę ś ć II: Dzieci, rodzice i perspektywa profesjonalistów. 4. Percepcja oceniania w oczach dzieci. 5. Uczestnictwo rodziców. 6. Psychologowie wychowawczy: specjaliści od edukacji,

klinicyści czy osoby starające się o środki niezbędne do różnych działań? C z ę ś ć III: Rzut oka poza zebrane dane. 8. Kultury profesjonalne i ich konsekwencje. 9. Wielospecjalistyczna ocena: czy jest uzasadniona? 10. Konkluzje.

Autorzy wyraźnie wyodrębnili osobną grupę dzieci, które dawniej nie stanowiły specjalnie wyróżnianej kategorii, a mianowicie „dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi i zachowania”. Stanowią one dość liczną grupę, wymagającą uwzględniania w planach działalności placówek oświatowych i dobrego rozpoznawania ich potrzeb. W grupie tej szczególnie wyraźnie ujawniają się indywidualne różnice pomiędzy poszczególnymi dziećmi; mogą mieć one istotne trudności w sprostaniu wymaganiom szkoły. Brytyjskie doświadczenia z tą grupą dzieci zasługują na szczególną uwagę, ponieważ dotychczas nie były we właściwy sposób traktowane w tych ośrodkach rehabilitacyjnych i szkolnych, z których pomocy korzystały.

Omawiana książka zawiera wiele konkretnych przykładów i często odwołuje się do praktyki psychologicznej oraz pedagogicznej. Całkiem konkretne oczekiwania są w niej kierowane do władz oświatowych odpowiedzialnych za zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym należnych im usług i edukacji dostosowanej do ich potrzeb.

Nie wydaje się jednak celowe udostępnianie tej książki polskiemu czytelnikowi, ponieważ zbyt dużo jest w niej odwoływanie się do realiów brytyjskich, do struktur organizacyjnych resortu szkolnictwa, administracji państwowej i aktów prawnych całkiem odległych od istniejących w naszym kraju.

Tadeusz Gałkowski
Uniwersytet Warszawski